

Euroopa Regioonide Komitee arvamus „Roheline raamat geograafilise tähise kaitse laiendamise kohta mittepõllumajanduslikele toodetele”

(2015/C 140/03)

Raportöör: Maria Luisa Coppola (IT/EPP), Veneto maakonna volikogu ja maavalitsuse liige

Viitedokument: Roheline raamat „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele”

COM(2014) 469 final

I POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tervitab roheline raamatuga „Euroopa traditsioonilise oskusteabe kõige tõhusam kasutamine: võimalused Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamiseks mittepõllumajanduslikele toodetele” käivitatud konsulteerimist, meenutades, et ELi lepingu artiklis 3 märgitakse siseturu rajamisel järgitavate eesmärkide hulgas kultuuripärandi kaitset ja arendamist, ELi toimimise lepingu artiklis 118 soovitakse siseturu raames tagada intellektuaalomandi õiguste ühetaoline kaitse kogu liidus ja ELi toimimise lepingu artiklis 169 tagatakse tarbijaõiguste kaitse (sh tarbijate õiguse teavitamisele edendamine);
2. tunnistab, et Euroopa sotsiaalse ja kultuurilise pärandi kaitsmine toimub ka ELi eri piirkondades aja jooksul tekkinud käsitööstusliku ja tööstusliku oskusteabe väärtustamise kaudu ning et nõuetekohane teave käsitöö- ja tööstustoodete kohta võib tarbijaõiguste kaitsele kaasa aidata;
3. leiab, et Euroopa piirkondades on äärmiselt rikkalikult traditsioonilise oskusteabega seotud mittepõllumajandustooted (mida sageli hoiavad elus mikro- ja väikeettevõtted) ning et nende toodete asjakohane väärtustamine ja kaitse võib anda panuse ELi kohalikku ja piirkondlikku arengusse, iseäranis majanduse ja sotsiaalsest aspektist, tõkestades ka kahetsusväärseid nähtusi, nagu võltsimine ja jäljendamine;
4. jagab seisukohta, et on hädavajalik tagada geograafilise tähise kaitse eeskirjade täitmine intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide (TRIPS) lepingu raames, mis kehtib Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) kõigi liikmete suhtes;
5. soovib, et Euroopa Komisjon kaasaks komitee aktiivselt protsessi, mis järgneb konsulteerimise käigus saadud vastuste analüüsile, ja konsulteeriks komiteega selle käigus, sest komiteel on keskne roll kohalike ja piirkondlike omavalitsuste institutsioonilise esindajana ning geograafilised tähised on olemuselt piirkondlikku ja kohalikku laadi;

Geograafiliste tähiste kõige tõhusam kasutamine: võimalikud eelised, mis tulenevad ELi geograafilise tähise kaitse laiendamisest mittepõllumajanduslikele toodetele

6. rõhutab, et Euroopa Kohus on kinnitanud, et geograafiline tähis kujutab endast intellektuaalomandiõigust⁽¹⁾ ja et tähise kaitse süsteem on ELi ainupädevuses. Selle tulemusel peab komitee sekkumist vajalikuks, et ühtlustada praegu mõnes liikmesriigis ühtlustamata kujul olemasolevad süsteemid ühtseks Euroopa süsteemiks⁽²⁾;

⁽¹⁾ Vt kohtuasi C-3/91, Turrón de Jijona (punkt 37) või C-108/01, Prosciutto di Parma (punkt 64).

⁽²⁾ Belgia (ainult Valloonia piirkond), Bulgaaria, Horvaatia, Tšehhi Vabariik, Eesti, Prantsusmaa, Saksamaa, Ungari, Läti, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Hispaania (ainult Murcia autonoomne piirkond).

7. meenutab, et kogemusi olemasolevate põllumajanduslike geograafiliste tähistega tuleb kõnealuse tähise võimaliku laiendamise üle mittepõllumajanduslikele toodetele peetavas arutelus kindlasti asjakohaselt arvesse võtta;
8. leiab, et mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise tugevdatud ja ühtlustatud kaitse aitaks tugevdada siseturgu tänu positiivsetele majanduslikele otsemõjudele (parem ligipääs toetusfondidele ja tööhõive säilitamine majanduslikult nõrkades piirkondades) ja kaudsetele mõjudele (nt võimalik mõju turismile), mis on Euroopa Komisjoni rohelises raamatus juba välja toodud;
9. leiab, et geograafilise tähise laiendamisega mittepõllumajanduslikele toodetele võib kaasneda eeliseid tarbijate jaoks, kes saavad juurde ühe vahendi, et teha teadlikke tarbimisvalikuid (turu laiast tootevalikust hoolimata), suutes paremini kindlaks teha toodete eheduse, algupärasuse ja kvaliteedi;
10. toonitab, et mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise ühtlustatud kaitsega kaasneksid ka eelised seoses ELi ja kolmandate riikide vaheliste suhetega, sest ühtne positsioon tugevdaks ELi läbirääkimistes kaubanduslepingute üle kolmandate riikidega või meetmetes oma toodete kaitseks välisturgudel;
11. jagab seisukohta, et mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise kaitse võib aidata säilitada Euroopa kohalikele ja piirkondlikele traditsioonidele tuginevat kultuuri- ja kunstipärandit, ning soovib hõlmata ettevõtja sotsiaalse vastutuse elemente võimalikesse tootespetsifikaatidesse, et sellega parandada asjaomaste toodete suutlikkust luua tootmispiirkondades sotsiaalset kapitali;

Geograafilise tähise kaitse võimalused ELi tasandil

12. loodab, et on võimalik jõuda mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise kaitsesüsteemini, mis oleks lihtsam kui mittepõllumajanduslike toodete suhtes kehtiv süsteem, mis kaitse järjestikuste laiendamiste tõttu hõlmab praegu märkimisväärset hulka geograafilise tähise liike, mis võivad kohati tarbijaid segadusse ajada;
13. soovib, et mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise märgised võiksid olla lihtsad ja kergesti äratuntavad ning et need saaks paigutada tootele nende päritolukeeles ja/või inglise keeles;
14. leiab, et nagu juba põllumajanduslike toodete geograafilise tähise puhul, peaks uus mittepõllumajanduslike toodete geograafilise tähise kaitsesüsteem võimaldama kaitsta mittegeograafilisi, ühemõtteliselt teatava kohaga seotud nimesid, võttes arvesse intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingus juba sätestatud erandeid;
15. toonitab, et mittepõllumajanduslike geograafiliste tähiste kaitse puhul tuleb sektoripõhisele lähenemisviisile kindlalt eelistada sektoriteülest lähenemisviisi, sest ettevõtjatel ning riigi-, piirkondlikel ja kohalikel asutustel oleks kõiki tooteliike hõlmavat ühist reeglistikku kindlasti lihtsam hallata;
16. rõhutab, et mittepõllumajanduslike toodete geograafiliste tähiste puhul oleks asjakohane näha ette kaks (ja mitte rohkem) erinevat territoriaalse seotuse tasandit, mis vastaksid tegelikule vahetegemisele kaitstud päritolunimetusega (tugevam seotus) ja kaitstud geograafilise tähise (nõrgem seotus) toodete vahel, mida kohaldatakse põllumajanduslike geograafiliste tähiste suhtes;
17. loodab, et võimalikud tootespetsifikaadid (määrava tähtsusega geograafilise tähise registreerimiseks) sisaldavad teavet kasutatud tooraine kohta, tootmisprotsessi kirjeldust, toovad esile toote seose territooriumiga ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse elemendid (vastava territooriumi suhtes võetud kohustuste järgimise tagamiseks);
18. märgib, et kriteeriumid, mida tootjatel tuleb täita geograafilise tähise staatuse saamiseks, ei tohiks takistada võimalikku tooteuundust või tootmisprotsessi tõhususe suurendamist;
19. meenutab, et geograafiliste tähiste eesmärkide hulka kuulub ka kvaliteeditagatis tarbijatele ja seega, pidades võimalikuks ühtse kvaliteedinormi määramist, oleks asjakohane näha ette meetmed tootespetsifikaadi järgimise kontrollimiseks kogu kaitse kestuse vältel. Neid kontrollimeetmeid võiksid edendada piirkondlikud avalik-õiguslikud üksused (või avaliku ja erasektori partnerlused, nt mõned kaubanduskojad);

Kuidas kaitset tugevdada?

20. leiab, et ELi tasandil ühtse süsteemi loomist mittepõllumajandusliku geograafilise tähise kaitseks tuleks eelistada erinevates liikmesriikides kehtivate eeskirjade ühtlustamisele, sest see oleks õiglasem ja tagaks kogu ELis ühise ajakava;
21. teeb ettepaneku näha neis liikmesriikides, kus juba kehtib mittepõllumajandusliku geograafilise tähise kaitse süsteem, ette lühike üleminekukorra periood, mis põhineks kahe süsteemi samaaegsel kasutamisel (nt 2020. aastani), et seejärel minna lõplikult üle ühtsele ELi süsteemile;
22. on seisukohal, et mittepõllumajanduslike geograafiliste tähiste registreerimise menetlus peaks olema kohustuslik ja et kõnealune menetlus peaks põhinema kaheetapilisel süsteemil (nagu praegu põllumajanduslike geograafiliste tähiste puhul), millesse seoses kohalike eripärade kontrollimisega on kaasatud piirkondlik tasand ja seoses kogu ELi ühiste kriteeriumide kontrollimisega Euroopa tasand;
23. toonitab, et geograafiliste tähiste registrisse kandmise menetlusel peaksid olema kindlad maksimaalsed ja õigusaktidega tagatud tähtajad, et vältida protsessi aeglustumist vilumatute ametiasutuste tõttu, mis põhjustaks tootjatele kahju;
24. leiab, et tootjad, nende ühendused ja kaubanduskojad peaksid olema peamised asjaosalised, kes võivad taotleda geograafilise tähise registreerimist mittepõllumajandusliku toote puhul, ent oleks otstarbekas ette näha, et konkreetsel ja põhjendatud juhul võib registreerimist taotleda ka üksainus tootja, kohalik või piirkondlik omavalitsus või tarbijaorganisatsioon. Kategooriatel, kel on õigus taotleda registreerimist, peaks olema ka õigus taotleda asjaomasel juhul vaidlustamisprotsessi;
25. rõhutab, et praegu avaliku sektori eelarvetele suunatud tähelepanu arvestades peaks tootjatel olema võimalik taotleda toetust geograafilise tähise staatuse saamiseks eeldusel, et tegemist on ühekordse toetusega, mis on õiglane võrreldes tekkinud kuludega ja mida kohaldatakse ühtmoodi kogu ELis;

Kaitse ulatus

26. soovib, et mittepõllumajanduslikele geograafilistele tähistele tagatud kaitse tase oleks sama, kui intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikliga 23 veinidele ja kangetele alkoholsetele jookidele antud kaitsetase, sest see tagaks tootjate õiguste õiglase kaitse;
27. teeb ettepaneku, et mittepõllumajanduslike geograafiliste tähistega seotud õiguste järelevalve süsteem kuuluks täielikult avalikule sektorile või kujutaks endast avaliku ja erasektori kombinatsiooni, ent väärtustaks igal juhul kohalike ja piirkondlike omavalitsuste pädevust, sest neil on piirkonnaga otsekontakt;
28. mõistab, et mittepõllumajanduslike toodete geograafiliste tähiste süsteemi võimalik edu võib teatud määral suurendada ohtu, et konkureerivad tootjad asjaomaseid tooteid võltsivad või jäljendavad. Seepärast tuleb ette näha kiired kaitsemenetlused, mis võimaldaksid võltsitud või jäljendatud tooted kiiresti kindlaks teha ja kõrvaldada;
29. on seisukohal, et mittepõllumajandusliku geograafilise tähise kaitse ei tohiks olla piiratud kestusega, ent peaks võimaldama kaitse tühistamist samadel tingimustel, mis kehtivad põllumajanduslike geograafiliste tähiste suhtes;
30. leiab, et geograafiliste tähiste ja kaubamärkide võimalikud vastuolud tuleb reguleerida samal moel, nagu need on reguleeritud põllumajanduslike geograafiliste tähiste puhul;
31. rõhutab, et arvestades komitee ulatuslikku pädevust regionaal- ja kohaliku poliitika küsimuste käsitlemisel, peaks tema väljendatud arvamus veelgi tugevdama ja edasi arendama soovitusi luua ELis mittepõllumajanduslike geograafiliste tähiste kaitse süsteem. Seepärast kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles alustama tööd sellise seadusandliku ettepaneku esitamiseks.

Brüssel, 12. veebruar 2015

Euroopa Regioonide Komitee
president

Markku MARKKULA